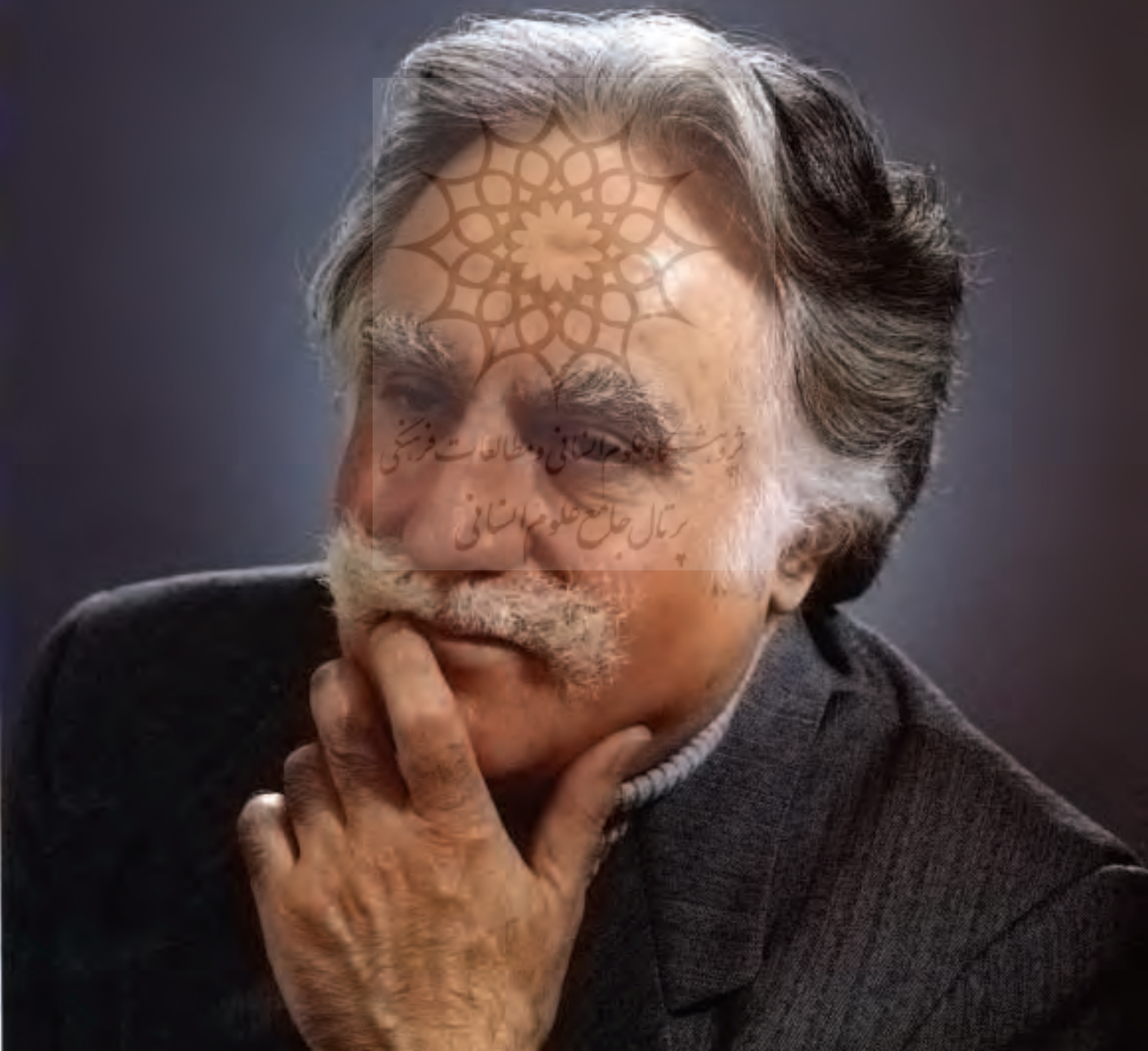


# تأکید استاد محمود فرشچیان بر تقویت و اشاعه‌ی هنر نقاشی در مدارس



فریبرز خسرویان



# استاد فرشچیان به وجود آورنده‌ی سبک و مکتب خاصی در نقاشی ایرانی است که ضمن توجه به اصالت مبانی سنتی این هنر، با ابداع شیوه‌های نو، قابلیت و کارایی نقاشی ایرانی را برای بیان اندیشه‌ها و انگیزه‌ها افزایش داده است

رشد آموزش

۲۷

دوره‌ی هشتم : شماره‌ی دوم : زمستان ۱۳۸۹

هنری و ملی کشور است که هنرمندان و هنرشناسان را به خود فرا می‌خواند. طراحی ضریح مطهر و منور ثامن‌الائمه، حضرت «علی‌بن موسی الرضا علیه‌السلام» و عضویت در هیئت اجرایی و نظارت بر ساخت این اثر عظیم، یادمانی است خجسته و شکوهمند در تاریخ فرهنگ و هنر ایران که استاد نامور و فرزانه، آن را به افتخارات خویش افزوده است.

به بهانه‌ی بازدید از آثار ارزشمند و زیبای استاد محمود فرشچیان، بر آن شدیم تا از رهنمودهای ایشان برای تقویت و اشاعه‌ی هنر نقاشی در مدارس و ایجاد انگیزه‌ی بیشتر در دانش‌آموزان بهره ببریم. به همین منظور گفت‌وگوی زیر با استاد فرشچیان انجام شده است.

**لطفاً در باره‌ی نقش هنر، به ویژه هنر نقاشی در تقویت قوه‌ی خلاقیت و ابتکار دانش‌آموزان توضیح دهید.**  
دانش‌آموزان برای تقویت قوه‌ی خلاقیت و ابتکار خودشان، می‌توانند از هنر نقاشی به خوبی بهره ببرند. این که در چه رشته‌ای ادامه‌ی تحصیل می‌دهند، اهمیتی ندارد، مهم هنر و از جمله، هنر نقاشی است که الهام‌بخش و تقویت‌کننده‌ی قوه‌ی خلاقیت و ابتکار آن‌ها خواهد بود. به نظر من، هنر نقاشی برای شکوفایی ذهن و خلاقیت دانش‌آموزان بسیار راه‌گشا است؛ البته کودکان، معمولاً نقاشی را دوست دارند و آن را جدی می‌گیرند. این مسئله، بهترین انگیزه برای تقویت این هنر است.

**راه‌کارهای تقویت و اشاعه‌ی هنر نقاشی در سطوح مدارس را چگونه می‌بینید و چه توصیه‌ای در این زمینه دارید.**  
معلمین هنر و نقاشی، این هنر را باید جدی‌تر بگیرند و با علاقه‌مندی بیشتری به آموزش دانش‌آموزان بپردازند، ساعات بیشتری را برای هنر نقاشی اختصاص دهند تا شاهد رشد و شکوفایی ذهن دانش‌آموزان باشند.

**به نظر شما، معلمین هنر، توانایی آموزش تخصصی نقاشی را به دانش‌آموزان دارند؟**  
بله! بیشتر معلمین هنر در حیطه‌ی تخصصی، فعالیت‌های خوبی دارند. ما در زمینه‌ی هنر نقاشی، معلمین خوب و کارآمدی داریم که می‌توانند برای دانش‌آموزان مفید باشند.

**چگونه می‌توان نسل جوان را با هنر نگارگری عجین کرد؟**  
راه‌های رسیدن به مراحل بالاتر هنر نقاشی را برای دانش‌آموزان باید تبیین کرد؛ به عبارتی، معلمین هنر باید راه‌گشای دانش‌آموزان مستعد و علاقه‌مند به هنر نقاشی باشند، تشویق و ترغیب دانش‌آموزان برای ادامه‌ی فعالیت‌های هنری، به ویژه هنر نقاشی نیز ضروری است؛ زیرا دانش‌آموزان

استاد «محمود فرشچیان» به سال ۱۳۰۸ هـ. ش در اصفهان دیده به جهان گشود. پدرش بازرگان فرش و فردی هنردوست بود که بذریع هنر را در دل فرزند خود کاشت. محمود جوان از نوباوگی به آموختن هنر مشتاق شد. او چند سال از استادان گران‌قدر شهر خود، «حاج میرزا آقاامامی» و «عیسی بهادری» درس می‌گرفت. پس از به پایان رساندن دوره‌ی هنرستان هنرهای زیبای اصفهان، به اروپا رفت و به مطالعه‌ی آثار نقاشان برجسته‌ی مغرب زمین مشغول شد. در نتیجه‌ی همین مطالعات بود که به ره‌یافتی تازه از هنر نقاشی با معیارهای جهانی رسید. ایشان پس از بازگشت به ایران، کار خود را در «اداره کل هنرهای زیبا» آغاز کرد و پس از مدتی به «مدیریت هنرهای ملی» و استادی «دانشکده‌ی هنرهای زیبای دانشگاه تهران» منصوب شد.

در این سال‌ها با کار و تلاش مداوم و خلق آثار شگفت‌انگیز، آوازه‌ی هنری او در ایران و در فراسوی مرزهای ایران گسترش یافت. آثار استاد محمود فرشچیان در ۵۷ نمایشگاه انفرادی و ۸۶ نمایشگاه گروهی در ایران و اروپا و کشورهای آسیایی و آمریکا به نمایش گذاشته شده است. این آثار با جای گرفتن در موزه‌ها، مجموعه‌های معتبر و دریافت بازه‌ی نشان هنر از مراکز و مجامع بزرگ هنری و فرهنگی جهان تحسین و تقدیر هنردوستان و هنرشناسان را برانگیخته است.

استاد فرشچیان به وجودآورنده‌ی سبک و مکتب خاصی در نقاشی ایرانی است که ضمن توجه به اصالت مبانی سنتی این هنر، با ابداع شیوه‌های نو، قابلیت و کارایی نقاشی ایرانی را برای بیان اندیشه‌ها و انگیزه‌ها افزایش داده است. او این هنر را غنا بخشید و از حالت الزامی یک پدیده‌ی متکی به شعر و ادبیات و تصویرگری اندیشه‌ی شعرا رها کرد و آن را به منزله‌ی هنری رو به رشد و مستقل معرفی کرد. نقاشی‌های فرشچیان زاده‌ی تخیلی بسیار قوی در طرح‌های پرحرکت و با قدرت است و سرشار از زیبایی‌های متنوع و رنگ‌های تابناک و مواج است. این‌ها همه از امتیازات هنر اوست.

نقاشی‌های استاد، آمیزه‌ی دل‌پذیری از اصالت و نوآوری است؛ درحالی‌که وی با خطوط روان و ترکیب‌بندی‌های ظریف، راز و رمزها و اشارات درونی نهفته را در آثار خود به وجود می‌آورد. در همین حال، با نوآوری در گزینش موضوع و پرداخت اثر، به گستره‌ی فراتر از قالب‌های مرسوم می‌رسد.

استاد فرشچیان به دعوت دانشگاه‌ها و مراکز مهم هنری جهان، با ایراد سخنرانی و برپایی نمایشگاه‌ها در بهتر و بیشتر شناساندن هنر ایران به جهانیان نقش بسزایی داشته است. تاکنون پنج جلد کتاب و مطالبی نیز در نشریات از وی منتشر شده است.

موزه‌ی استاد محمود فرشچیان که در سال ۱۳۸۰ هـ. ش در «مجموعه‌ی فرهنگی و تاریخی سعدآباد تهران» به همت سازمان میراث فرهنگی کشور افتتاح شد، یکی دیگر از افتخارات فرهنگی،



■ کلنچار

می‌شود و به این آثار فراوان توجه می‌شود؛ به ویژه هنر نقاشی که هر روز به سطح جایگاه‌اش در جهان افزوده می‌شود.

**چه توصیه‌ای برای مسئولین و مدارس برای ارتقای سطح کیفی هنر نقاشی دارید.**

هنرجویان و دانش‌آموزان علاقه‌مند به نقاشی، برای بهبود سطح کیفی هنرشان، باید کتاب‌ها و مطالب آموزشی مرتبط با هنر نقاشی را به خوبی مطالعه کنند. هم‌چنین از موزه‌های نقاشی و آثار نقاشان برتر، می‌توانند بازدید کنند و به این طریق، هنر خودشان را تقویت کنند. مسئولین مدارس و آموزشگاه‌ها نیز می‌توانند با برگزاری بازدیدهای گروهی و تقویت روح جمعی دانش‌آموزان، ضمن تشویق دانش‌آموزان و هنرجویان نقاشی، راه‌کارهای تقویت هنر نقاشی را برای آن‌ها تبیین کنند.

لازم است، ذکر شود در جریان گفت‌وگو با استاد محمود فرشچیان، جمع زیادی از دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی تحصیلی استان‌های ایلام، چهارمحال و بختیاری، سمنان و مازندران با اشتیاق فراوان برای بازدید از موزه آثار استاد فرشچیان به محل کاخ موزه سعدآباد آمده بودند و استاد فرشچیان از دانش‌آموزان بازدید کننده استقبال کردند. در این بازدید، استاد ضمن خوش‌آمدگویی به دانش‌آموزان

به خودی خود در مراحل کودکی به نقاشی علاقه زیادی دارند؛ ولی ادامه‌ی این فعالیت و طی مراحل تخصصی نقاشی، به تشویق، ترغیب و راه‌گشایی معلمین هنر نیاز دارد.

**برای اشاعه‌ی هنر نقاشی به مجلات رشد، به ویژه مجله‌ی رشد آموزش هنر چه توصیه‌ای دارید.**

معتقدم که مجلات رشد، به ویژه مجله‌ی رشد آموزش هنر، باید دانش‌آموزان را به فراگیری هنر نقاشی ترغیب کند و با بیشتر پرداختن به نقاشی، دانش‌آموزان را با این هنر مهربان‌تر کند. تبیین اهمیت هنر نقاشی و فواید آشنایی با این هنر و هم‌چنین تأثیر آن در شکوفایی ذهن، قوه‌ی ابتکار و خلاقیت دانش‌آموزان، طبیعتاً ضمن راه‌گشایی برای دانش‌آموزان و تشویق این عزیزان، به مسئولین و به ویژه والدین و دانش‌آموزان نیز کمک خواهد کرد. ضمن این‌که مجله‌ی رشد هنر، با درج گزارشات و مقالات و هم‌چنین آثار برجسته‌ی هنرمندان نقاشی، می‌تواند در اشاعه‌ی این هنر مؤثر باشد.

**جایگاه هنر نقاشی ایران را در عرصه‌های بین‌المللی چگونه می‌بینید.**

هنر ایرانی، در تمام دنیا جایگاه ویژه‌ای دارد؛ زیرا از هنرهای اصیل و باستانی ایرانی در عرصه‌های بین‌المللی بسیار استقبال



و تشویق و ترغیب آن‌ها برای فراگیری بهتر هنر نقاشی، اظهار امیدواری کرد که دانش‌آموزان با فراگیری این هنر، به شکوفایی ذهن و خلاقیت و قوه‌ی ابتکار خودشان کمک می‌کنند و این امر در موفقیت آن‌ها در زندگی نیز تأثیر خواهد داشت.

#### از زبان استاد

نقاشی در ایران از زمانی آغاز شد که نخستین انسان‌های این مرز و بوم به برداشته‌های عینی خود از طبیعت شکل دادند و نمونه‌های آن را بر دیواره‌ی غارها و بر سفال‌های کهن بر جای نهادند. این هنر، نه تنها ویژگی‌های همانند با نقاشی‌های دیگر مردمان بدوی جهان دارد، امتیازات خاص خود را نیز دارد.

آزادی عمل، دامنه‌ی گسترده‌ی خیال و حرکات نرم خطوط، قلم‌گیری‌ها و درخشش رنگ‌ها در نقشگری ایرانی، به هنرمند این امکان را می‌دهد تا با نمایش صادقانه‌ی احساس خود، به یاری مهارت و قدرتی که در نتیجه‌ی سال‌ها ممارست و کوشش در پنجه‌های او شکل گرفته است، اثری زیبا و شکوهمند پدید آورد.

زیبایی که جلوه‌ای از جمال و کمال ازلی و ابدی الهی است. از دیرباز مورد ستایش هنرمندان است و در همه‌ی عناصر نقاشی ایرانی از جزئیات گرفته تا ترکیب کلی حضور دارد. نگارگر ایرانی توانسته است، بازیافت‌های ذهنی و مسائل موردنظر خود را به یاری زیبایی‌ها، دل‌پذیرتر باز نماید؛ به طوری که نگرنده، نقشی از خود را در فضای شناخت‌ها و یافت‌های هنرمند احساس کند.

موسیقی رنگ و رقص خطوط، می‌توانند تا بی‌نهایت تغییر شکل یابند و جنب‌وجوش موضوع را با متانتی ستودنی پاس دارند و در یک ترکیب‌بندی پرحرکت، نگاه را از پیرامون صحنه به میان متن و دوباره از متن به پیرامون برده و بازگردانند. هرچند که خطوط با حرکات زیبا و نرم و درهم آمیخته‌ی خود، به تنهایی می‌توانند بی‌نیاز از زیب و زیورهای پرفروغ رنگ، بیانگر بسیاری از حرف‌های گفتنی باشند؛ لیکن طرح یک اثر هر اندازه از جلوه و جلای رنگ سرشار شود، باز از جداسازی حد و مرزها و قلم‌گیری با خطوطی محکم، سیال، بی‌لرزش، زنده و چشم‌انداز بی‌نیاز خواهد بود.

نقوش «ختایی» و «اسلمی» که پایه و اساس آن‌ها را غنچه و گل و برگ و شاخه‌های درختان و حیوانات تشکیل می‌دهند و در دست هنرمند ایرانی به روشی هوشمندانه دگرگون شده و تغییر شکل‌یافته‌اند و هم‌چنین تذهیب در نقاشی ایران، نقش بسزایی دارند؛ علاوه بر این که هر یک به تنهایی هویت مشخص ایرانی دارند و سیلابی برای تزیین و بیشتر به جلوه درآوردن نقاشی هستند، از این‌رو یک هنرور آگاه ایرانی، در ساخت و پرداخت انواع هنرهای تزئینی نیز باید توانا باشد.

نقاشی ایرانی بیش از آن‌که با طبیعت مانوس و وابسته باشد، دل‌بسته‌ی گسترش اندیشه و عالم نامحسوس است که بی‌نهایت خیال را به حالتی دلپذیر تجلی و شکل می‌دهد و هنرمند برای این‌که تحولات و رنگارنگ زندگی مادی، یاری دستیابی به دنیای او را پیدا نکند، برای نموده‌های خود معنویتری فراتر از عوامل زندگی گذرا قایل می‌شود؛ زیرا هنری ماندگار و جاوید است که به مفاهیم انسانی و کلی وفادار باشد.



■ امید (خواهد آمد)

**تبیین اهمیت هنر نقاشی و فواید آشنایی با این هنر و هم‌چنین تأثیر آن در شکوفایی ذهن و قوه‌ی ابتکار و خلاقیت دانش‌آموزان، طبیعتاً ضمن راه‌گشا بودن برای دانش‌آموزان و تشویق این عزیزان، به مسئولین و به ویژه والدین نیز کمک خواهد کرد**